

Tussen kunst en kids

Een rondje op het schoolplein: 'Plopsaland? Nee, daar gaan wij niet naartoe met de kinderen. Per slot van rekening is het onze taak om de kinderen goede smaak bij te brengen', zegt Katja. 'Mijn kinderen beslissen absoluut niet wat ze zelf aantrekken. Het idee alleen al, gestreepte leggings met geruite jurkjes en gestippelde vestjes... Dat druist erg tegen mijn smaakgevoel in!', roept Lucy uit. 'Mijn dochter is dol op sushi. Ik vind het belangrijk dat ze alles proeft om haar smaak te ontwikkelen', zegt Marian trots. 'Vreselijk, die herrie op tv. Van mij mogen de kinderen alleen door ons goedgekeurde dvd-tjes kijken', laat Mary weten. Ze lijken feilloos te weten waar hun grenzen van De Goede Smaak overschreden worden...

Smaak

'Over smaak kun je misschien niet twisten, maar er valt wel degelijk over te discussiëren', vindt Annemieke de Laat. Ze heeft een zesjarige dochter: Katy. Wat vindt zij belangrijk om over te brengen op haar dochter? Annemieke: 'Verdraagzaamheid en humor. En ik hoop echt dat ze later geen meeloper wordt. Bijvoorbeeld met kleding. Je ziet bij pubers vaak dat ze absoluut een bepaald merk kleding moeten dragen. Vreselijk! Ik ben echt allergisch voor meelopers! Maar wat nou als Katy een andere smaak heeft?

Smaak (m; meervoud: smaken), zegt de Dikke van Dale. '1. zintuig waarmee je proeft. 2. hetgeen de smaak prikkelt. 3. trek, eetlust: met smaak eten.' En daar is ie: '4. schoonheidsgevoel, kunstzin: met smaak uitgevoerd, in de smaak vallen goed bevallen, gewaardeerd worden.' Maar schoonheidsgevoel is natuurlijk hartstikke subjectief, dus wie bepaalt er nu eigenlijk wat 'goede' smaak is, en wat 'fout'? Dat Plopsaland niet kan en Artis wel? Dat de kleurencombinatie roze met rood lelijk is, en zwart met wit mooi? Dat Thais eten lekker is en Duits eten niet?

Tekst: Renée Salomé

Jijzelf natuurlijk! Behalve dan dat je beïnvloed wordt door allerlei modes en meningen. In de praktijk zul je je smaak spiegelen aan die van de mensen in jouw sociale kringetje. Dus kijk je wellicht naar Zomergasten om er op je werk over mee te kunnen praten (terwijl je helse bruiden of onopgevoede kinderen eigenlijk veel boeiender vindt), leer je ingewikkelde Indiase gerechten maken (ook al hou je eigenlijk helemaal niet van yoghurt in je eten) en staan er allemaal houten letters her en der door je huis verspreid (terwijl je zo dyslectisch als wat bent). Zo, jij hoort er weer bij. Nu de kinderen nog. Jammer dat die zich niet altijd even makkelijk laten sturen. Ze houden helemaal niet van jouw exotische gerechten maar willen patat met kip en appelmoes, dragen het liefst een legging zonder rokje (hoe armoedig!) en kijken bij voorkeur naar de schreeuwerige programma's van Nickelodeon. Wat nu?

Opvoeden van het volk

Opvoeden, vond men aan het begin van de vorige eeuw. Met de machtsverschuiving van de aristocraten naar de arbeiders kwamen de mooie dingen des levens voor ieder binnen handbereik. Het volk moest echter de eliteaire kunst wel leren waarderen. In feite heeft deze opvatting ervoor gezorgd dat alle schoolkinderen anno nu in aanraking komen met muziek, theater, dans en beeldende kunst. Iemand die voor een dubbelte geboren is kan wel degelijk een kwartje worden! >

Een excursie naar het museum of theater staat bij iedere school op de planning. De staat doet z'n best, de school ook, maar heeft het zin? Kun je 'goede smaak' aanleren? Volgens enkele Australische onderzoekers wel. Zij bewezen onlangs dat men iedere soort muziek kan leren waarderen.

Ongecompliceerd is wel zo prettig, dus waarom moeten we 'smaak' hebben, laat staan 'Goede Smaak'?

Meestal vinden mensen bepaalde muziek niet mooi vanwege de hoeveelheid 'dissonantie' die zij waarnemen. De muziek klinkt bijvoorbeeld onsamenhangend of schel. Maar wanneer je de muziek vaker hoort raak je eraan gewend. Dat maakt dat je beter in staat bent de afzonderlijke klanken te horen en blijkbaar dus ook te waarderen. Het klinkt logisch, want smaak ontwikkelt zich. Iets wat je vroeger vies vond vind je tegenwoordig wel lekker, en kunsttuitingen die vroeger je belangstelling niet konden opwekken doen dat nu misschien wel.

Als er iets is waarin smaak belangrijk wordt geacht is het op het gebied van voeding. Logisch, want eten moeten we iedere dag, en het gros van de mensen geniet intens van lekker eten! Kinderen ook, maar hun smaak is nog onontwikkeld en gericht op zoet. Deborah (34), moeder van Janna (6) en Elfie (4): 'De enige smaak die ik mijn kinderen wil doorgeven is die van puur voedsel. Ik merk dat mijn eigen kinderen pure yoghurt eten, terwijl hun vriendinnetjes er altijd een zoet smaakje in willen hebben. Die zijn de kinderyoghurt uit de supermarkt gewend'. Kinderen die in aanraking komen met veel smaken raken er – net als bij het muziekvoorbeeld hierboven – aan gewend en leren (hopelijk) de smaken waarderen.

Eerst zelf ontdekken

Hoe ziet Annemiekes smaakopvoeding eruit? 'Ik probeer Katy een zo breed mogelijke opvoeding te geven, waarbij ik haar kennis laat maken met zoveel mogelijk verschillende dingen. Als later blijkt dat ze ergens verder in wil gaan, dan kan ze in ieder geval een goede keuze maken.' Deborah is daar niet zo mee bezig. Haar dochters hoeven van haar niet zo nodig naar het museum of concertgebouw. 'Ik ben zelf niet zo'n kunstliefhebber, en ik vind het een enorm gedoe om met mijn kinderen naar een museum te gaan. Met mijn drukke meiden in de bus en ze bij elkaar houden, mij niet gezien. Ik doe liever simpele dingen met ze. We gaan vaak naar het zwembad, of naar het park om de hoek.'

Tegenwoordig gaan er stemmen op om de dure schoolcursus te laten schieten. Ouders gaan zelf wel met hun kinderen naar het museum of theater. Maar is dat wel zo? Shanna (27) vindt haar dochters Amber (3) en Eline (1) nog veel te jong voor kunst en cultuur. Maar als ze het leuk vinden om naar een museum te gaan, dan gaan ze. Natuurlijk! 'Een culturele opvoeding hoort er wel een beetje bij. Maar dan wel spelenderwijs. Ze moeten niks, ik wil ze het niet opdringen.' Deborah: 'Ik vind het belangrijker dat mijn kinderen zelf iets maken dan dat ze naar een museum gaan. Dat ze bezig zijn met de natuur en hun handen. Volgens de antroposofie moeten kinderen eerst zelf ontdekken, en dan pas verkennen. Kinderen zijn zelf kleine kunstenaars, nog vol verwondering over simpele dingen.'

In vervoering

Waarom raken kinderen niet net zo in vervoering van jouw favoriete band? En vinden ze K3 wel te gek? Waarom schuiven ze achteloos jouw lievelingsboek-van-vroeger opzij, om zich weer te verdiepen in Het Leven van een Loser? Het is te gemakkelijk om dat alleen te verklaren door karakterverschillen en het feit dat 'smaken nu eenmaal verschillen'. Kinderen, zeker jonge kinderen, zijn nog helemaal niet in staat om veel informatie uit de volwassen kunstvormen te halen. Ze begrijpen helemaal niets van het bezongen liefdesverdrift van John Mayer of het moeilijke leven van Joseph Beuys en de rol die vet en vilt daardoor in zijn werk speelden. Ze hebben de concentratieboog nog niet om een heel museum te bewonderen; als ze drie schilderijen geboeid hebben bekeken mag je jezelf al gelukkig prijzen! Ook zijn kinderen, net als wij, onderhevig aan modegrillen. Als iederéén naar Dora kijkt/kleding bij de Cool Cat koopt/op voetbal zit/de Tina leest, dan wil jouw kind dat ook. Maar bovenal zijn kinderen erop gericht te imiteren, terwijl in de kunst originaliteit hoog in het vaandel staat. Kinderen houden van simpel en voorspelbaar.

Terwijl wij volwassenen houden van gelaagdheid en onvoorspelbaarheid. We willen verrast en geprikkeld worden, in vervoering raken en tot nadenken gedwongen. Of het nou door de films is die we kijken, de boeken die we lezen of de gerechten die we eten. Betekent dit dan dat je je kinderen het beste maar oeverloos naar makkelijke tv-programma's laat kijken, patat en pannenkoeken laat eten en Geronimo Stiltonboeken laat lezen? Natuurlijk niet! Annemieke: 'Ik vind tv-programma's te vergelijken met naar de McDonald's gaan. Soms heb je gewoon zin in een vette hamburger, dus Nickelodeon, en een ander moment niet.'

Genieten van kunst

Herkenbaar, die trek in een kleffe hamburger. Heerlijk, zo'n snelle hap! Ongecompliceerd is wel zo prettig, dus waarom moeten we 'smaak' hebben, laat staan 'Goede Smaak'? Is het hebben en overbrengen van smaak niet gewoon iets ingewikelds en elitaire? Iets waarmee je aan de buitenwereld laat zien hoe geweldig je bent? Zo zou je het kunnen zien, en zo zou je ermee om kunnen gaan, maar dan mis je de essentie van kunst. En vooral: de lol! Van lekker eten, een goed boek, een spannend schilderij en een ontroerend toneelstuk kunnen we allemaal genieten. Soms zien we direct de betekenis ervan, maar soms moet je moeite doen om ergens de schoonheid in te zien. De beloning is des te groter, als je je hersens even hebt moet laten werken voor je snapt wat de kunstenaar bedoelt. Bovendien kan kunst begrip kweken voor jezelf en anderen, je inzicht geven in je beweegredenen en een fantastisch gespreksonderwerp vormen. Geweldige motieven om af en toe een museum of theater te bezoeken, maar het moet allemaal wel bij de leeftijd passen. Samen met je kind smaakvolle dingen doen is nu eenmaal niet zo makkelijk. Maar wat zou het? Het is fantastisch als je elfjarige dochter net zo in extase raakt van Rothko en Mahler als jij, maar de kans is groter dat jullie voorlopig vooral nog samen naar The Voice of Holland kijken... En zeg eens eerlijk: is het niet belangrijker dát je samen leuke, gezellige momenten beleefd dan hoe je dat doet?

warmlopen

'Als je al vindt dat je kind naar een bepaald soort programma's zou moeten kijken of bepaalde boeken moet lezen, dan moet je dit natuurlijk wel een beetje slim aanpakken', vindt Annemieke. 'Ik denk dat je kinderen niet continu moet zeggen wat ze wel of niet moeten doen; je moet ze verleiden! Je moet duidelijk maken hoe lekker of leuk iets kan zijn, dat werkt veel beter dan het moeten en verbieden.'

Hoe kun je nog meer je kinderen laten warmlopen voor jouw 'Goede Smaak'? Let goed op de interesses van je kind. Een kind dat van tekenen houdt vindt het vast leuk om eens een beroemd schilderij te bekijken. (Een kind dat niet echt van tekenen houdt trouwens ook.) Dat hoeft niet per se in een museum; laat gewoon een mooie plaat uit een boek zien. Leuk om samen over te praten! De meeste kinderen zijn dol op muziek, maar dan vooral op de voorspelbare kinderdeuntjes. Zet eens wat anders op, wie weet slaat het aan. Je kunt natuurlijk eindeloos blijven variëren met muziekstijlen. In de bibliotheek kun je tegenwoordig veel films huren, neem eens iets 'hoogwaardigs' mee. Dat boek waar je zelf zo gek op bent? Als het maar op het nachtkastje van je kind blijft liggen kun je het wellicht een keer voorlezen. Wie weet wordt het beter gewaardeerd als jullie het samen lezen. Maak het in elk geval allemaal niet te zwaar en gedragen, straks word je kind nog zenuwachtig van jouw gretige enthousiasme...! Dring niets op, en als al je pogingen uiteindelijk vruchteloos blijken te zijn, dan is dat maar jammer. Ieder z'n meug! <

Goed fout

'Fout', zo noemen we alles dat indruist tegen de Goede Smaak, maar waar we stiekem toch enorm van genieten. De Toppers bijvoorbeeld worden stevast als 'fout' bestempeld, maar mooi dat ze al jaren achtereens tigt keer de Amsterdam Arena vol krijgen! Naast foute muziek genieten we heimelijk van foute tv-programma's (Barbie! Celebrity Rehab! Hotter than my daughter!), foute boeken (50 tinten grijs! De hele Santa Montefiore serie!), foute eten (McDonalds! Diepvries bapao's!), foute mannen (Criminelen! Narcisten!) en foute kunst (Zigeunerkindertjes! Pierrrots!). Wat zijn jouw heimelijke genoegens?

